

DRŽAVNI ARHIV U DUBROVNIKU

**SUMARNI INVENTAR FONDA
UPRAVE LAZARETA U DUBROVNIKU
1814.-1873.**

**Izradila: Tanja Ladišić, arhivist pripravnik
2004.**

1. IDENTIFIKACIJA

- 1.1. SIGNATURA HR-DADU-107
- 1.2. NAZIV Uprava lazareta Dubrovnika
(Direzione di lazzaretti di Ragusa)
(1814.-1873.)
- 1.3. RASPON GODINA SAČUVANOSTI
GRADIVA 1814./1873.
- 1.4. KOLIČINA a) 5,20 m/d
b) 25 knjiga
c) 36 kutija

2. UPRAVNA POVIJEST

Kada govorimo o dubrovačkim Lazaretima treba naglasiti njihovu dugu tradiciju, koja seže u doba Dubrovačke Republike. Odluku kojom se «Došljacima iz kužnih mjesta zabranjuje ulaz u Dubrovnik i okolice ako prije toga ne provedu 30 dana u karanteni», donijelo je dubrovačko Veliko vijeće još 27. srpnja 1377. godine. Tom odlukom, zapisanoj u »Liber viridis«¹, pod nazivom *Veniens de locis pestiferis non intret ragusium vel districtum* (Tko dolazi iz okuženih krajeva, neka ne stupi u Dubrovnik niti na njegovo područje) Dubrovnik je u povijesti medicine stekao svjetsku slavu, jer za razliku od Venecije koja je u doba kuge zabranjivala ulaz svim brodovima u lagunu ili Milanskog vojvodstva koje je provodilo stroge i okrutne mjere kućnog pritvora i zazidavanja oboljelih, dubrovačke su vlasti odredile da posada i roba sa svih brodova koji dolaze iz zaraženih krajeva moraju provesti mjesec dana na otočićima Supetar, Mrkan ili Bobara. Provedbe odredbi o karanteni postale su okosnica u razvoju međunarodne pomorske protu epidemiološke službe. Potaknule su ujedno osnivanje i izgradnju izolacijskih lazareta u lučkim gradovima Europe².

Pri provođenju izolacije zdravih i bolesnih putnika i sumnjive robe nailazile su karantenske ustanove na brojne poteškoće, od kojih je najvažniji problem smještaja putnika i robe. U početku, oni su bili smješteni u improvizirane i napuštene zgrade te na slobodne prostore, gdje su putnici bili izloženi vremenskim nepogodama i pomanjkanju vode. Dubrovačka Republika je osobe i robu koja je potpala pod karantensku izolaciju smještala na otočiću Mrkanu i u napuštenom samostanu na Mljetu, a već u 15 st. izgrađena je na Supetru zgrada za izolaciju bolesnika. Od 1430. g. smještane su sumnjive i zaražene osobe u dvije kuće na Dančama, gdje je u toku 15 st. postupno izgrađivan lazaret, koji se sastojao iz niza zidanih zgrada, crkve, cisterne i groblja. Sve je to bilo premaleno za potrebe razgranate dubrovačke trgovine i zbog toga 1534. g. započinje gradnja velikog lazareta na Lokrumu, koji zbog vojnih razloga nije nikad dovršen. Konačno 1590. odlučuje Dubrovačka Republika da izgradi veliki lazaret na Pločama, na raskršću kopnenog i pomorskog trgovačkog puta, koji je sačuvan do danas.

¹ Knjiga zakona, tzv. Zelena knjiga (*Liber viridis*), cap. 49, fol. 78, god. 1377., Dubrovnik, 27. srpnja 1377. god., Državni arhiv u Dubrovniku, Sig. 21.1/11a

² Kesić, Branko, »Zaštita zdravlja u pomorskom saobraćaju«, Pomorski zbornik, I, Institut za historijske i ekonomske nauke u Zadru, Zagreb 1962., str. 375

Gradnja tog lazareta započela je tek 1627. g. i za dvije godine izgrađen je prostrani lazaret od osam zgrada i 5 prostranih dvorišta tzv. bagiafera. Svako dvorište imalo je zaseban ulaz, široke trjemove i prostorije za smještaj i čišćenje robe. Putnici su provodili u karanteni 7-40 dana, što je zavisilo od trenutne epidemiološke situacije i kraja iz kojeg su putnici dolazili, a posebni zdravstveni službenici «kacamorti» nadzirali su provođenje i poštivanje odredbi. Premještanje lazareta na Ploče ujedno označava prerastanje ove ustanove iz okvira pomorskog saniteta u sanitarni kordon prema kopnu. U gotovo svim lukama u Dalmaciji izgrađeni su karantenski lazareti, a najvažniji su bili oni u Splitu i Zadru (16. i 17. st.).

Kuga u Europi počinje jenjavati u 17. st., no u hrvatskim krajevima opasnost je i dalje prisutna i prijeti iz zemalja Turskog carstva, koje su smatrane stalno okuženom zemljom pa je sve što je dolazilo od tamo moralo proći karantenu. Za Dubrovnik najveća opasnost je prijetila iz Hercegovine i Albanije, te se zdravstveni magistrat stalno preko svojih povjerenika obavještavao o zdravlju u tim zemljama. Ako bi se zbog velike smrtnosti negdje u blizini posumnjalo na kugu, iz Dubrovnika su u taj kraj upućivani specijalni izviđači, državni namještenici u Lazaretima, vojnici ili brijači, kadri prepoznati kugu prema glavnim simptomima, kako bi osobno izvijestili vlasti. Dubrovačka je vlada o tome vodila strogu korespondenciju sa sanitetima ostalih jadranskih država i republikom Genovom.

Nakon pada Dubrovačke republike, 1808. g. osnovana je privremena zdravstvena komisija (*Commissione sanitaria*) koja je preuzela funkciju vrhovnog zdravstvenog magistrata sastavljenog od 6 senatora iz doba Republike. Zdravstveno povjerenstvo je bilo zaduženo za poslove bivših zdravstvenih magistrata, a pridodane su mu i još neke zadaće. Članove povjerenstva činila su četiri člana: Petar M. Sargo, Ivan Kaznačić, Tomo Tromba i Vlaho Stulli. Zbog važnosti koje je trebalo obavljati presjedao mu je sam Garagin - civilni upravitelj dubrovačkog područja. Naime, zbog mnoštva vojnika u gradu, njihove opskrbe i prehrane, kao zbog kontrole prispjelih trgovaca i pomoraca radi moguće pojave zaraznih bolesti, veliku je pažnju trebalo posvetiti zdravstvenoj zaštiti. U suradnji s lučkim kapetanom u Gružu, članovi povjerenstva bili su zaduženi za izdavanje zdravstvenih dokumenata i brodskih isprava novih vlasti. Već u travnju kad je na gradskom području zaprijetila epidemija velikih boginja rad Povjerenstva pokazao se veoma uspješnim. Brzom intervencijom članova Povjerenstva i gradskih liječnika spriječeno je širenje bolesti. Formiran je sanitarni kordon i obavljeno je cijepljenje velikog broja stanovnika. U radu povjerenstva posebno je bio aktivan njihov kancelar (*cancelliere*) Vlaho Stulli³ koji je 1808. uz Marmontovo odobrenje, sastavio plan komunalnog i zdravstvenog uređenja grada. Nekoć razvijena zdravstvena kontrola bila je potpuno zapuštena, lazareti su izgubili svoju funkciju i u njima je zavladao potpuni nered. U jednom dijelu su vojnici otvorili krčmu, a druge su prostorije pretvorene u skladišta i privatne trgovine, dok je zadnja zgrada služila kao klaonica. Stulli se zalagao za sređivanje stanja i ponovno uređivanje i otvaranje lazareta, koji bi služili prvotnoj namjeni, a u njihovom sklopu bi djelovao i sanitarni ured, dok bi klaonica, uz podizanje većeg zida ostala na mjestu koje se i danas zove Komarda. Rezultati rada Zdravstvenog povjerenstva pridonijeli su normalizaciji trgovine i pomorstva, stanje u lazaretima se poboljšalo, a uvedene su i zdravstvene straže te nadzor luke i pristiglih brodova. Osim toga, na graničnom je području bilo angažirano dvanaest zdravstvenih stražara, čime su u manjem opsegu obnovljene mjere iz doba Republike. Upute zdravstvene komisije prioru lazareta najdetaljniji su propisi o režimu u lazaretu⁴. O doprinosu Vlaha Stullija unapređenju zdravstvene zaštite svjedoči zapis u spisima Policijske direkcije iz Zadra gdje se opisuje kao osoba koja „priča i govori talijanski, latinski, hrvatski i francuski. Učen je. Bolje od i jednog drugog Dubrovčanina poznaje zdravstvo i jedini je čovjek u Dubrovniku u kojeg se grad može mirno pouzdati“ (*Pensa e scrive l'italiano, l'ilirico, il latino, ed il francese. E' colto. Ha preferenza di qualunque altro raguseo*

³ Enciklopedija Jugoslavije, Zagreb, 1961., 8, 203

⁴ Šundrica, Zdravko, Osnivanje zdravstvene komisije u Dubrovniku u njen rad 1808. godine. Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae, br.1-2, Beograd 1964., 69

conosce la materia sanitaria ed e' l'unico uomo in Ragusa a cui essa possa tranquillamente affidarsi.)⁵

U razdoblju Ilirskih pokrajina (1809.-1813.) sanitarna straža i službenici zdravstvenog ureda, na čelu s Vlahom Stullijem, djelovali su u gradskoj luci i u lazaretima, a trojica službenika vodila su skladištenje i prodaju soli u gradu.

1814. g. francuske su trupe napustile Dubrovnik, a grad su zauzele engleske i austrijske trupe, a 1815. g. na Bečkom kongresu Dubrovnik je dodijeljen Habsburškoj Monarhiji.

Za vrijeme austrijske uprave u Dalmaciji, čije je sjedište vlade/namjesništva bilo u Zadru nadzor i izvore financiranja zdravstvenih djelatnosti preuzela je upravna vlast. U Zadru je osnovano Zdravstveno poglavarstvo (*Magistrato di sanita'*) koje je bilo nadležno zdravstvenim povjerenstvima (*deputazione sanitaria circolare*) u okruzima Dalmacije.

Zdravstveno povjerenstvo Dubrovačkog okruga na čelu sa okružnim poglavarom organiziralo je zdravstvenu službu na području okruga, i brinulo se za rad sanitarnog kordona. Posebni kancelar zdravstvenog povjerenstva bio je zadužen za pregled brodova, pa mu je ured bio u gradskoj luci. Duž granice je utvrđeno 56 postaja zdravstvene straže, a pod posebnom paskom povjerenstva je bilo glavno trgovište na Pločama, zajedno sa lazaretima u koje su od tridesetih godina ponovno pristizale karavane s više stotina konja. Zbog toga je radila posebna uprava za lazarete s desetak redara.

Dakle, uprava lazareta je bila podređena zdravstvenom povjerenstvu te okružnom poglavaru. Okružni poglavari su imenovali sve zdravstvene stražare na granicama i u lazaretima, kao i osoblje u bolnicama. Jedan je liječnik zadužen za lazarete, a po jedan liječnik i kirurg vode gradsku bolnicu i brinu za zatvorenike u zatvorima.⁶

Sanitarne mjere na kopnu posebno su se pooštrile nakon velike epidemije kuge u BiH koja se 1815. godine pojavila i u Dubrovačkom okrugu. Austrijska je vlast 1820. godine organizirala pogranični sanitarni kordon, koji je održavan sve do okupacije BiH 1878. godine.⁷ U zadarskom i splitskom okrugu na snazi je bio stupanj „obično“, u dubrovačkom „tverdo“, a u Kotorskom „nai tverdo“.⁸

Svaki brod koji je uplovio u luku morao je imati zdravstveni list ili patent⁹:

1. Ne sumnjivi (*di patente libera*) ako u području odakle dolazi brod, ne samo vladaju uvjeti da ih se može smatrati zdravim nego i da je od nadležnih foruma službeno izjavljeno da u tom mjestu i okolici vlada savršeno zdravstveno stanje.
2. Sumnjivi, i to:
 - a) čisti (*di patente netta*) ako zdravstvenim listom bude potvrđeno da se nijedan slučaj sumnjive bolesti nije dogodio za 21 dan koji su prethodili odlasku broda;
 - b) nečisti (*di patente brutta*) ako je u mjestu i okolici zaraza vladala za vrijeme odlaska broda ili za posljednjih 21 dan;
 - c) otežano nečisti (*di patente brutta aggravata*), ako na brodu postoji ili je postojala zaraza za posljednjih 21 dan, a koja nije sasvim nestala prije dolaska broda;

⁵ DAZ, Spisi policijske direkcije u Zadru, sv.5, 1816, *Ragusa – prospetto carateristico di tutti Impiegati attuali, o Aspiranti probabili, come anche delle altre figure di alcuna rimarca.*

⁶ Ćosić, Stjepan, *Dubrovnik nakon pada Republike (1808-1848)*, Zavod za povijesne znanosti HAZU, Dubrovnik 1999. str. 211.

⁷ Ćosić, Stjepan, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku 38 (2000.) Waidmannsdorfov izvještaj o dubrovačkom okrugu iz godine 1823.:* str. 210 –211

⁸ Maštrović, Vjekoslav, «Zadarska oznanjenja « , Jadertina Croatica, JAZU zagreb, 1979. str. 157 (br.271)

⁹ Milivoj Š. Milošević, «Lazareti na Crnogorskom primorju», *Godišnjak pomorskog muzeja u Kotoru VIII*, 1959.

Dok se roba kategorizirala u četiri skupine:

1. Vrlo sumnjiva (*sommamente sospetta*): otpaci bilo koje vrste, upotrebljena odjeća i sumnjive stvari čije porijeklo nije potpuno poznato, svi predmeti upotrebe koji proističu od osoba umrlih u području Istoka i sva odjeća i predmeti osoba koje su oboljele i umrle od kuge.
2. Sumnjiva (*sospetta*): sirova i prerađena konoplja, lan, kudjelja, pamuk, svila, životinjska dlaka, perje, papir, knjige, papirni novac, obveznice i drugi vrijednosni papiri, tepisi, rogov i papci sa preostalom dlakom, svježa i štavljena koža, obuća, vreće prazne i pune mješine, zaklana stoka, divljač i perad...
3. Manje sumnjiva (*meno sospetta*): sva roba potrebna za službu broda: jedra, konopi, vreće, špag, koža,...
4. Nesumnjiva (*non sospetta*): sol, kiseline, lužine, prah, soda, jantar, staklo, željezo, sušeno voće, droge, duhan, katran, ulje, brašno, kava...

Prema stupnju sumnjivosti sva se roba čistila u lazaretima. Vrijeme čišćenja zavisilo je o kategoriji zdravstvenog lista i o mjestu odakle brod dolazi. U najtežem slučaju kod otežano nečistog zdravstvenog lista ovaj period je trajao 40 dana. Inače, trajanje karantene se računalo posebno za brod, posebno za osobe i posebno za robu.

U razdoblju od 1818. g.- 1847. g.¹⁰ na čelu uprave lazareta bio je ravnatelj (*direttore*), njegov zamjenik (*vicedirettore*), liječnik (*medico*), kontrolor (*controllore*), nadzornik (*capo guardiano*) i 8 čuvara (*guardiani* - broj čuvara se stalno mijenjao). Pravila o ponašanju u službi sačuvana su u Uputstvima za osoblje lazareta u Dubrovniku (*Istruzione pel personale dei lazzaretti in Ragusa*).

Ravnatelj je u biti zadužen za nadzor i upravu u lazaretima, i on je osobno odgovoran za svaki nered koji se dogodi iako su to skrivili čuvari i raskuživači. Mora svakodnevno nadgledati raskuživanja, u slučaju da je kontrolor spriječen. U odgovornost za zdravstveno stanje izlaže opasnosti i čast i život. (*Il Direttore e' principalmente incaricato della sorveglianza a direzione generale sopra tutto cio' che riguarda il buon ordine e l'oservanza delle discipline stabilite a tutela della gelosa materia. E' in oltre tenuto personalmente risponsabile di qualunque disordine accadesse negli Stabilimenti, sebbene per colpa de subalterni o guardiani o spurgatori. Deve in persona sorvegliare ogni giorno gli sciorini in Lazzaretto ed in caso d'impedimento il Controllore. La risponsabilita' nelle materie sanitarie pone in pericolo l'onore, e la vita.*)

Ravnatelj mora boraviti u lazaretima i po danu i po noći, a ako u mirnim vremenima (bez zaraze) odluči provesti noć u gradu, ništa manje nije odgovoran za stanje u lazaretima iako su tamo ostali njegov zamjenik i kontrolor (bez kojih zgrada nikada nije smjela ostate). (*Il direttore ha il Suo domicilio presso li due stabilimenti delle Plocce ove deve trovarsi tanto di giorno che di notte e se mai attenesse in tempi tranquilli di passare qualche notte in Citta' nulladimeno e' risponsabile di quanto accada negli stabilimenti benche' sia assente e benche rimangono ne medesimo il Controllore ed il Capo Guardiano senza uno dei quali li due stabilimenti devono mai restare¹¹.)*

¹⁰ Almanacco provinciale della Dalmazia per l'anno 1817., 1818. (str.132), 1819. (str. 79),1837.(str.143), Ragusa Schematismo provinciale della Dalmazia per l'anno 1828., 1840. (str.117), 1842.(str.129), 1824. (str.196), 1825. (str.209), 1826. (str.95), 1827. (str. 80), 1829. (str.102), 1830. (str.147), 1831. (str.137)

Almanacco della Dalmazia per l'anno 1832. (str.137), 1833. (str.137), 1834. (str.138), 1835. (str.137), 1836. (str.135)

Schematismo dell' Imperiale Regio Governo della Dalmazia per l'anno 1839, (str.113), 1841. (str.119), 1843. (str.133)

Manuale provinciale della Dalmazia per l'anno 1844., (str. 142), 1845. (str. 164), 1846. (str.169), 1847. (str.139)

¹¹ DAD, Uprava lazareta Dubrovnik, Predmetni spisi, Uputstva za osoblje Lazareta u Dubrovnik (*Istruzione pel personale dei lazzaretti in Ragusa*)

Osim toga ravnatelj je dužan zajedno sa čuvarom pregledati sve osobe koje su došle na raskuživanje, pregledati njihovu prtljagu i uvjeriti se da ništa ne skrivaju. Više puta dnevno mora posjetiti sobe u kojima borave osobe u karanteni i provjeriti njihovo zdravstveno stanje. Kontrolor je bio zadužen za registriranje svih osoba koji su pristigli u lazarete, njihovo porijeklo, količinu robe, vremenu trajanja raskuživanja te ime čuvara kojem su bili povjereni. Kontrolor je naravno zadužen i za kontrolu nad raskuživanjima. Doktor pregledava sve osobe koje su podređene karanteni. Na kraju karantene ravnatelj podnosi izvještaj o tijeku raskuživanja i o zaduženim čuvarima zdravstvenom povjerenstvu.

Poslije 1830. godine preustrojena je zdravstvena zaštita¹² u Dalmaciji. Kopneni sanitarni kordon je ostao nepromijenjen, ali je osnovana posebna pomorska zdravstvena služba, što je vjerojatno bilo potrebno zbog povećanja pomorskog prometa. Osniva se Pomorsko sanitarno poglavarstvo (*Magistrato sanitario marittimo*) za cijelo područje provincije sa sjedištem u Zadru, koje je bilo nadležno Okružnim sanitarnim povjerenstvima (*Deputazione sanitaria circolare*) u 4 glavna središta Zadru, Dubrovniku, Kotoru i Splitu i Oblasnim sanitarnim povjerenstvima (*Deputazione sanitaria distrettuale*) u središtima pretura.

Pravila o novom ustroju sačuvana su u Pravilniku o sanitarnoj službi iz 1830. (*Regolamento generale pel servizio sanitario marittimo della Dalmazia*). Pravilnik je podijeljen na 9 poglavlja. U trećem poglavlju donosi gore navedenu podjelu zdravstvenih ureda:

„*Divisione degli uffizi sanitari: Gli uffizi sanitari col mezzo de' quali il Magistrato di sanita' amministra gli affari sanitari in tutto il territorio governiale vengono divisi, in deputazioni circolari, deputazioni distrettuali, deputazioni locali, alle quali appartengono i guardiani esposti di Sanita'.*“¹³

Okružno sanitarno povjerenstvo u Dubrovniku je sastavljeno od povjerenika (*deputato*), njegovog zamjenika (*vice deputato*), liječnika (*medico-fisico circolare*) i dva čuvara. Oni su bili zaduženi za nadzor Lazareta, a svi su pod nadzorom okružnog poglavarstva (*capitanato circolare*). Pored toga što su lazareti odigrali važnu ulogu u sprječavanju širenja zaraznih bolesti, oni su imali i izvjesni privredni značaj u mjestima gdje su se nalazili, naime raskužena roba i stoka se najčešće tu i prodavala. Stoga je interes građanstva i trgovine bio da lazareti budu na prilaznim putovima, i u blizini trgovačkih centara kamo je roba bila određena. Gotovo sav kopneni trgovački promet odvijao se starim karavanskim putem prema Turskoj koji je započinjao na Pločama, te je preko Dupca i Brgata, gdje je bio carinski prijelaz, vodio u Trebinje, odvajajući se u dva pravca, jedan prema Travniku i drugi prema istočnoj Bosni, Srbiji, Bugarskoj i Carigradu. Prijevoz se obavljao isključivo tovarnim životinjama, karavanama koje su na Ploče stizale 3 puta tjedno, a ponekad i češće. Mjesečno je u grad stizalo 12-14 karavana koje su se sastojale od 600-800 tovarnih životinja u pratnji 700-800 ljudi.¹⁴

Od 1832. godine lazareti na Pločama se koriste uglavnom za robu pristiglu kopnom iz Turske, a u Gružu se zbog povećanja pomorskog prometa otvara novi pomorski lazaret za robu i putnike. Oba dubrovačka lazareta bila su posebno važna te je njihovo postojanje davalo dubrovačkoj luci primat u uvoznim poslovima, posebno nakon 1830. godine kada je dalmatinska vlada izdala naredbu da svi brodovi sa Levanta moraju pristajati u dubrovačkim lazaretima¹⁵. Ta je trgovina bila specifična jer je Dubrovnik imao ulogu tranzitnog lučkog

¹² Raccolta delle leggi ed ordinanze dell'anno 1831 per la Dalmazia, Zara 1832. str. 9, (*Organizzazione degli uffizi di sanita' marittima, Notificazione del governo 22 maggio 1831, n. 9659-1434.*)

¹³ DAD, Uprava Lazareta Dubrovnik, Predmetni spisi, Segment pravilnika o sanitarnoj službi, (*Regolamento generale pel servizio sanitario marittimo della Dalmazia*)

¹⁴ Stjepan Čosić, *Dubrovnik nakon pada Republike (1808-1848)*, Zavod za povijesne znanosti HAZU, Dubrovnik 1999., str. 253

¹⁵ Raccolta delle leggi ed ordinanze dell'anno 1831 per la Dalmazia, Zara 1832. str. 8, (*Notificazione del governo 11 maggio 1830, n. 9136-1345*)

središta. Naime, najveći dio pristigle robe je bio zapravo u tranzitu kroz Dubrovnik, a tek su se manje količine prehrambenih proizvoda i drva prodavale u Gradu.

Godine 1834. ukinut je i poseban namet tzv. *avarea*, koji se na raštelima i u lazaretu naplaćivao za svaki tovar okužive robe.¹⁶

Stroge sanitarne mjere koje je provodila austrijska vlast održale su se sve do okupacije BiH 1878. godine. Sanitarni kordon i zdravstvena zaštita djelovali su efikasno, tako da na dubrovačkom području nije bilo zaraze od 1815. godine, kao što je to bio slučaj u drugim krajevima Dalmacije.

Ne možemo utvrditi točan datum ukidanja ove institucije, ali u Godišnjem priručniku kraljevine Dalmacije iz 1872. (*Manuale del regno di Dalmazia iz 1872.*) nalazimo navod koji kaže da je pomorska zdravstvena zaštita u Dalmaciji preuređena 1871. (*Sovrana Risoluzione 19 aprile 1871. (Ord. Minist. Del Commercio 27 d.n. N.7919)*). Lučki ured se spaja s pomorskom zdravstvenom zaštitom, lazaret u Dubrovniku ostaje samo u funkciji kopnenog lazareta, dok je pomorski lazaret u to doba funkcionirao samo u Meljinama. Lučki djelatnici i djelatnici pomorske zaštite su ujedno i carinici.

U drugoj polovici 19. st. mjere osiguranja protiv širenja i unošenja zaraze postaju sve efikasnije i uvođenjem suvremenih metoda zdravstvene zaštite djelovanje lazareta sve više smanjuje i oni se postupno ukidaju.

3. ADMINISTRATIVNO POSLOVANJE

Svi spisi koje je Uprava lazareta Dubrovnik (*Direzione dei lazzaretti*) zaprimala od raznih subjekata zavodili su se u urudžbeni zapisnik (*Protocollo di gestione dell'anno...*) koji se nanovo otvarao i zatvarao svake godine. Prvi zaprimljeni spis u novoj godini zavodio se pod rednim brojem 1 u prvu rubriku zapisnika. Ostali spisi su se zavodili sa sljedećim rednim brojem. U rubrike urudžbenog zapisnika upisivali su se:

- datum primitka spisa (*data della presentazione*)
- pošiljatelj, datum i broj kada je spis poslan (*esibente, data e numero dell'esibito*)
- sažetak primljenog spisa (*breve esposizione del contenuto dell'esibito*)
- datum i kratko izlaganje sadržaja (*data e breve esposizione dell'esaurimento*)
- predbilježbe za očekivanu provjeru (*prenotazione del riscontro che si attende*)
- bilješke za arhiv (*annotazione per l'archivio*)

Spisi su se zavodili i u abecedna kazala gdje su se upisivali abecednim redom po ključnoj riječi. Uz naziv upisivao se i broj spisa u urudžbenom zapisniku.

Spisi su se zatim ulagali u svežnjeve po rednim brojevima i odvajali u opće i predmetne. Predmetni spisi su se ulagali u svežnjeve koji se tiču tog predmeta (predmetni smotak ili svežanj). Svaki predmetni smotak označen je brojem koji se naziva 'pozicija'. Jednu poziciju su sačinjavali spisi s istim predmetima (npr. raskuživanja metalnog novca, raskuživanja vune ...). Opći spisi su se ulagali u svežnjeve po rednim brojevima urudžbenog zapisnika.

Svi koncepti ili prijepisi spisa koje je Uprava lazareta upućivala raznim subjektima zavodila se u knjige korespondencije, rednim brojevima po vremenu slanja.

U knjige pošte upisivao se:

- datum slanja pisma (*data della spedizione del piego*)
- broj koji sadrži pismo (*numeri che contiene il piego*)
- odredište pisma (*direzione del piego*)
- potpis primatelja (*firma del ricevente il piego*)

¹⁶ Maštrović, Vjekoslav, Zadarska Oznanjenja, 191, 192, (br.377)

Dnevnik događanja u lazaretima vodio se u knjigama Dневnih izvještaja (*Rapporti giornalieri*).

Evidencija robe i osoba zavodila se u posebne knjige. U rubrike knjiga evidencije za robu upisivalo se:

- datum dolaska (*data dell'arrivo delle merci in questi Lazzaretti*)
- mjesto odlaganja robe za raskuživanje (*locale ove sono riposte le merci di contumacia*)
- imena i prezimena vlasnika robe (*cognomi e nomi dei proprietari delle merci*)
- količina i kvaliteta robe podvrgnute sanitarnim mjerama (*quantita' di colli e qualita' delle merci soggette al diritto sanitario*)
- ukupna suma (*somme*) u francima i fjinima
- broj knjige blagajne (*numero del libro di cassa*)

Dok se u knjige evidencije osoba upisivali slijedeći podaci:

- redni broj (*numero di ordine*)
- datum (*data*)
- vrsta i ime broda (*qualita' e nome del naviglio*)
- porijeklo (*provenienza*)
- vrsta tereta (*qualita' del carico*)
- ime i prezime osoba koje sačinjavaju posadu (*nomi e cognomi degli individui che compongono l'equipaggio*)
- putnici (*passaggeri*)
- ime i prezime (*nomi e cognomi*)
- zanimanje (*carattere*)
- domovina (*patria*)
- prebivalište (*domicilio*)
- porijeklo (*provenienza*),
- kronološki broj putovnice (*numero cronologico del passaporto*)
- zapažanja (*osservazioni*).

Za svu robu koja se raskuživala u lazaretima, vlasnici su bili dužni platiti zdravstvene pristojbe, podaci o tome su sačuvani u Knjigama blagajni zdravstvenih pristojbi (*libro di cassa delle tasse sanitarie dell'anno ...*)

Knjige su bile podijeljene po rubrikama:

- račun knjige blagajne (*conto libro di cassa*)
- članak dnevnika/broj dokumenta (*articolo del giornale, numero dei documenti*)
- dnevnik zdravstvenih pristojbi po tovaru okužive robe¹⁷, za stajnicu, za pretakanje, (*giornale delle tasse sanitarie d'avarea, di stallaggio, travaso e l'eso*)
- roba pristigla kopnenim putem i morskim putem (*merci arrivate via di terra e via di mare*)
- sveukupno u dogovorenoj valuti (*assieme in moneta di convenzione*)
- račun knjige iz Beča (*conto libro di Vienna*)¹⁸.

O samoj karanteni i o njenom trajanju podaci su se zavodili u registar kontumaca, za svaku zgradu lazareta i dvorište (*Bagiafer*¹⁹) vodila se posebna evidencija robe i osoba koje bi se tu raskuživala. Tu su se zavodili:

- datum početka karantene i datum završavanja (*principio della contumacia e data della pratica*)
- imena osoba u karanteni i njihovi proizvodi (*contumacianti e loro effetti*)
- napomene (*osservazioni*)

¹⁷ Naplaćivanje pristojbi po tovaru okužive robe tzv. Avarea, vršilo se do 1834. godine kada je ukinuta.

¹⁸ Circolare del governo 7 settembre 1825. n. 15355-1852, tariffa pel mantenimento de' contumacianti

¹⁹ Bagiafer- dvorišta između zgrada lazareta gdje se također vršilo raskuživanje ljudi i robe.

4. POVIJEST ARHIVSKOG FONDA

Arhivski fond Uprava lazareta u Dubrovniku nastao je u vremenskom razdoblju od 1814.-1873. godine. Nakon ukidanja Okružnog poglavarstva pod čiju su ingerenciju pripadali lazareti, cjelokupni fond je predan Kotarskom poglavarstvu Dubrovnik. Gradivo se nalazilo u pismohrani slijednika Kotarskog poglavarstva, a 1946. gradivo je predano u Državni arhiv u Dubrovniku kao što je vidljivo iz arhivskog izvještaja tadašnjeg arhiviste Vinka Foretića. Do 1992. arhivski materijal je čuvan u arhivskom spremištu u bivšem ženskom benediktinskom samostanu Sv. Marije, a tek od 1992. do 1995. godine premješten je najprije u privremeno spremište u ulici Cvijete Zuzorić, a zatim u zgradu Državnog arhiva u Dubrovniku.

5. SAČUVANOST GRADIVA

Iako pratimo djelovanje ove institucije od privremene austrijske uprave 1814. pa do njezina ukidanja, ukupna količina fonda nije sačuvana, nedostaju svežnjevi spisa iz raznih godina, kao i arhivske knjige. Ne postoje podaci o odabiranju i izlučivanju gradiva, pa pretpostavljam da je razlog njegovoj nepotpunoj sačuvanosti neodgovorno rukovanje tijekom premještanja gradiva prije nego je dospjelo u Državni arhiv. Podaci koji se navode u Popisu arhivskih fondova RH iz 1984. nisu točni, ali tada gradivo nije bilo ni sređeno ni popisano.

6. DJELOKRUG I SADRŽAJ

Djelokrug fonda Lazareti obuhvaćao je pomorstvo, trgovinu i zdravstvo te sadrži spise o plaćanju zdravstvenih pristojbi, kretanju brodova, dobivanju zdravstvenih dozvola, molbi za skraćanje karantene, upute o načinu provođenja izolacije i drugih podataka u vezi sprječavanja unošenja i širenja zaraznih bolesti. Tu su i redovita mjesečna izvješća Okružnom poglavarstvu (*Capitanato circolare*), o broju pristiglih karavana i njihovom sastavu, muškarci, žene, životinje, roba... (*Prospetto dei movimenti commerciali seguiti colle carovane turche al rastello e lazaretti delle Ploce di Ragusa*), liste kretanja brodova u karanteni (*Tabella di movimenti dei bastimenti di contumacia che ebbero luogo presso lazaretti*), popis osoba pristiglih morskim putem u lazaret u Dubrovniku (*Specifica dei individui accolti via di mare ai lazaretti di Ragusa*) te ukupan broj i vrsta brodova pristiglih u lazarete (*Specifica dei navigli approdati ai lazaretti di Ragusa*). Zbog svog položaja na trgovačkim stjecištima, iz evidencije koju su lazareti vodili može se dobiti jasan pregled o trgovačkim kretanjima u tom periodu. Sva roba i sve osobe koje bi pristigle sa brodovima ili karavanama u Dubrovačke lazarete strogo se evidentirala, a u dnevnim izvještajima su se bilježila sva događanja u lazaretima.

Spisi o načinima i vrstama raskuživanja nalaze se u svežnju iz 1831.-1844. godine, pod nazivom Raskuživanja (*Espurghi*), i podijeljen je na 25 pozicija. Prva pozicija nije numerirana, a ostale se vode od rednog broja jedan nadalje, s tim da nedostaju spisi pod rednim brojem 8.

Iz godina 1831.-1851. je svežanj sa spisima koji se odnose na zdravstvene pristojbe, administraciju blagajni i davanje računa. Spisi su podijeljeni na 8 pozicija. Svežanj iz 1833.-1853. sadrži spise o sanitarnim čuvarima, raskuživačima robe, dužnostima stalnih i privremenih sanitarnih čuvara, izmjene čuvara, pravila o broju i podijeljeni su na 4 pozicije.

7. OBRADA I PLAN SREĐIVANJA

Gradivo fonda Uprave lazareta u Dubrovniku zatečeno je u nesređenom stanju, spisi su bili izmiješani i sada po prvi put pregledani od kada su pohranjeni. Identificirane su pomoćne uredske knjige te knjige sa predmetnim sadržajem. Pregledan je sadržaj spisa i utvrđen način odlaganja predmeta u svežnjeve.

Plan sređivanja:

1. KNJIGE

1.1. UREDSKE KNJIGE

1.1.1. Urudžbeni zapisnici (*Protocollo di gestione*), 1828., 1829., 1830., 1835., 1837., 1840., 1842., 1845., 1847. 7 knj.

1.1.2. Kazala urudžbenih zapisnika (*Indice*) 1816.-1838., 1 knj.

1.2. PREDMETNE KNJIGE

1.2.1. Knjige pošte, 1851.-1873., 1 knj.

1.2.2. Knjige korespondencije, (*Corrispodenza dell' anno.*) 1820.-1823., 1823.-1827., 2knj.

1.2.3. Dnevni izvještaji 1821.-1826. 1 knj.

1.2.4. Knjige evidencije robe, 1816.-1824., 1829.-1835., 2 knj.

1.2.5. Knjige evidencije osoba, (*Registro giornale sulle provenienze dall'estero*) 1817., 1 knj.

1.2.6. Knjige evidencije životinja, (*Registro dei bestiami da macello*) 1847., 1 knj.

1.2.7. Knjige zdravstvenih pristojbi, (*Libro di cassa delle tasse sanitarie*) 1826.-1827., 1828.-1829., 1829.- 1830., 3 knj.

1.2.8. Registri kontumaca, 1813., 1820.-1824., 1839., 1840. 4 knj.

2. SPISI

2.1. OPĆI SPISI

2.2. PREDMETNI SPISI

- Upustva za osoblje lazareta u Dubrovnik (*Istruzione pel personale dei lazaretti in Ragusa*)
- Segment pravilnika o sanitarnoj službi (*Regolamento generale pel servizio sanitario marittimo della Dalmazia*), 1830. g.
- Raskuživanje (*Espurghi*) 1831.-1844.g.
- Zdravstvene pristojbe (*Tasse sanitarie*) 1831.-1851. g.
- Sanitarni čuvari (*Guardiani...*) 1833.-1853. g.

- Sanitarni postupak sa životinjama, mesom...(Atti riguardanti il trattamento sanitario..) 1820., 1833., 1836. –1839., 1840., 1843., 1847., 1848., 1851.- 1854., 1858.- 1860., 1862.-1864.

Opći spisi predstavljaju količinski najveći dio gradiva. Poredani su po vremenu nastanka, a stvaratelj je spise sređivao uz pomoć uredskih knjiga tj. Urudžbenih zapisnika. Urudžbeni zapisnik počinjao bi svake godine sa rednim brojem 1, a zaključivao se posljednjim brojem na dan 31.12. tekuće godine. Spis se zaprimao pod tekućim rednim brojem tijekom godine.

8. DOPUNSKI IZVORI

Okružno poglavarstvo Dubrovnik (I.R. *Capitanato circolare di Ragusa*)- Dubrovnik (1816.-1868.)

Zdravstveni ured – Dubrovnik, Brgat, Lozica, Mrcine, Slano (1814.-1850.),

Vlada/namjesništvo za Dalmaciju (*Landesgubernium/Staathalterei Dalmatien*)– Zadar (1813.- 1918.)

Zdravstveni ured Dubrovačke Republike, serija 1 (55) *sanitas*

9. NAČIN CITIRANJA ARHIVSKOG FONDA

Prvi puta u tekstu se navodi punim nazivom:

HR DADU, *Uprava lazareta Dubrovnik (LD)*, a u daljnjem tekstu

HR DADU, LD.

Iza naziva arhivskoga fonda navodi se serija u punom nazivu, godina i broj spisa:

npr.

HR DADU, LD, Urudžbeni zapisnik, 1829, br. 3

HR DADU, LD, Knjiga korespondencije 1820, br. 10.

HR DADU, LD, Opći spisi 1826, br. 6.

HR DADU, LD, Predmetni spisi, Sanitarni čuvari, Pozicija 1, 1849, br. 343

10. BIBLIOGRAFIJA

Bazala, Vladimir, *Pomorski lazareti u starom Dubrovniku*, Dubrovačko pomorstvo, 1952., str. 293-308.

11. POPIS LITERATURE

Arhivski fondovi i zbirke u SFRJ, Sr Hrvatska – Historijski arhiv Dubrovnik, priredio mr Ivan Mustać, str. 129-154, Savez arhivskih radnika Jugoslavije, Beograd, 1984.

Arhivistički standardi i postupci Državnog arhiva u Quebecu, HDA, Zagreb, 1994.

Bazala, Vladimir, *Pomorski lazareti u starom Dubrovniku*, Dubrovačko pomorstvo, 1952., str. 293-308.

Bazala, Vladimir, *Pregled povijesti zdravstvene kulture u Dubrovniku*, Zagreb 1972.

Bazala, Vladimir, *Della peste e dei modi di preservarsene nella Republica di Ragusa*, Zagabria 1954.

Bazala, Vladimir, *Pregled povijesti zdravstvene kulture u Dubrovačkoj republici*, Zagreb 1972.

Blžina – Tomić, Zlata, *Uloga javnih zdravstvenih službenika Kacamorata, vijeća i medicinske profesije u sprečavanju kuge u Dubrovniku u prvoj polovici 16.st.*, Doktorska disertacija, Zagreb 2001.

Buklijaš, Tatjana, *Kuga: Nastajanje identiteta bolesti*, Hrvatska Revija, Časopis Matice hrvatske, br.2, 2002.g.

Ćosić Stjepan, *Dubrovnik nakon pada Republike (1808.-1848.)*, Zavod za povijesne znanosti HAZU, Dubrovnik 1999.

Ćosić, Stjepan, *Waidmannsdorfov izvještaj o dubrovačkom okrugu iz godine 1823. Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku 38 (2000.): str. 210 –211*

Grmek, M.D. (ur), *Radovi međunarodnog simpozija u povodu šestote obljetnice dubrovačke karantene*, knjiga 384, JAZU, Zagreb, 1980.

Istorijski arhiv Kotor, *Vodič kroz arhivsku građu*, Kotor, 1977. str. 224-230

Jeremić Risto- Tadić Jorjo, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, Beograd 1938.

Kečkmet, *Prilozi povijesti i opisu splitskog Lazareta*, Pomorski zbornik, Rijeka, 13 (1975) 377-401

Madirazza, Francesco, *Storia e costituzione dei comuni dalmati*, Spalato, 1911.

Maštrović, Vjekoslav, *Zadarska oznanjenja, Jadertina croatica*, JAZU, Zagreb 1979.

Milivoj Š. Milošević, *Lazareti na Crnogorskom primorju*, Godišnjak pomorskog muzeja u Kotoru VIII, 1959.

Stulli, Bernard, *Arhivi i arhivska služba, Studije i prilozi*, HDA, Zagreb, 1997.

Venezia e la peste 1348-1797., Comune di Venezia, Assessorato alla Cultura e Belle Arti, 1979.

**SUMARNI POPIS FONDA UPRAVA LAZARETA DUBROVNIK OD 1814.-1873.
(DIREZIONE DI LAZZARETTI DI RAGUSA)**

1. ARHIVSKE KNJIGE			
1.1. UREDSKE KNJIGE			
1.1.1. Uručbeni zapisnici			
Redni broj	Opis sadržaja	Godine	Brojevi uručbenog zapisnika
1.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1828. – 1830.	1828. 115-133 1829. 1-115 1830. 1-115
2.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1835.	1-410
3.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1837.	1-1360
4.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1840.	1-915
5.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1842.	1- 705
6.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1845.	1-763
7.	Uručbeni zapisnik (<i>Protocollo di gestione</i>)	1847.	1-711
1.1.2. Kazala uručbenih zapisnika			
8.	Kazalo 1819. do 1838. (<i>Indice alfabetico dall'1819.-1838.</i>)	1819.- 1838.	
1.2. PREDMETNE KNJIGE			
1.2.1. Knjige pošte			
9.	Knjiga pošte	1851.-1873.	
1.2.2. Knjige korespondencije			
10.	Korespondencija od 30. travnja 1820. do 15. travnja 1823. (<i>Corrispodenza del di' 30 aprile 1820. a tutto 15 aprile 1823.)</i>)	1820.-1823.	1820. 31 – 188 1821. 1 – 161 1822. 1 – 119 1823. 1 – 16
11.	Korespondencija od 1823. od br. 17. do br. 140 godine 1827.	1823. - 1827.	1823. 17- 87 1824. 88 – 252

	<i>(Corrispondenza dell'anno 1823. dal numero 17 fino al numero 140 dell'anno 1827.)</i>		1825. 1 – 162 1826. 1– 113 1827. 1 – 140
1.2.3. Dnevni izvještaji			
12.	Dnevni izvještaji (<i>Rapporti giornalieri</i>)	1821.-1826.	
1.2.4. Knjige evidencije robe			
13.	Evidencija dolaska robe	1816.-1824.	
14.	Evidencija prispjele robe u dubrovački Lazaret na Pločama	1829.- 1835.	
1.2.5. Knjige evidencije osoba			
15.	Evidencija osoba pristiglih iz inozemstva 1817. (<i>Registro giornale sulle provenienze dall'estero dell'anno 1817.</i>)	1817. 29.04.- 30.12.	
1.2.6. Knjige evidencije životinja			
16.	Registar životinja za klanje koji su ušli preko raštela na Brgatu (<i>Registro dei bestiami da macello ed altri generi che furono introdotti al Rastello di Bergato</i>)	1847.	
1.2.7. Knjige zdravstvenih pristojbi			
17.	Knjiga zdravstvenih pristojbi 1826/27 (<i>Libro di Cassa delle Tasse Sanitarie dell'anno 826/27</i>)	01.11.1826. - 31.10. 1827.	
18.	Knjiga zdravstvenih pristojbi (<i>Tasse sanitarie dell'anno 1828- 1829.</i>)	07.11.1828. - 31.10. 1829.	
19.	Knjiga zdravstvenih pristojbi (<i>Tasse sanitarie dell'anno 1829- 1830.</i>)	04.11. 1829. - 31.10. 1830.	
1.2.8. Registri kontumaca			
20.	Izvadak iz registra o sanitarnim mjerama koje Gosp. Ravnatelj Stella vrši na zaprimljenoj robi u Lazaretima (<i>Estratto dal Registro dei diritti sanitari che si esigono dal signor direttore Stella sulle merci che entrano nel lazaretto di Ragusa</i>)	1813.	
21.	Registar kontumaca	1820.-1824.	
22.	Registar kontumaca	1839.	

23.	Registar kontumaca	1841.-1857.	
24.	Registar kontumaca	1841.-1853.	
25.	Registar kontumaca	1840.	
2. SPISI			
2.1. OPĆI SPISI			
Broj kutije	Opis sadržaja	Godine	Raspon spisa
1.	Opći spisi	1824.	170 - 390
2.	Opći spisi	1825.	1 - 162
3.	Opći spisi	1826.	1 - 120
3.	Opći spisi	1827.	1 - 114
4.	Opći spisi	1831.	4 - 7, 84 – 103, 194, 230 –277, 368 – 388, 399 – 514
5.	Opći spisi	1831.	575 – 852
6.	Opći spisi	1831.	853 – 1129
7.	Opći spisi	1834.	208 -223
8.	Opći spisi	1835.	216 - 410
9.	Opći spisi	1836.	1 – 384
10.	Opći spisi	1836.	385 – 568
11.	Opći spisi	1836.	569 - 844
12.	Opći spisi	1836.	845 – 1138
13.	Opći spisi	1837.	1 – 340
14.	Opći spisi	1837.	341 – 667
15.	Opći spisi	1839.	681 - 999
16.	Opći spisi	1841.	451 - 835
17.	Opći spisi	1842.	1 – 319, 340
18.	Opći spisi	1842.	341 - 705
19.	Opći spisi	1843.	3 – 400

20.	Opći spisi	1843.	401 – 749
21.	Opći spisi	1845.	354 – 763
22.	Opći spisi	1846.	9-34, 56-79, 94-127, 138-173, 268, 276-282, 296-310, 345 - 349
23.	Opći spisi	1847.	1-334
23.	Opći spisi	1848.	763-770
24.	Opći spisi	1849.	1-366
25.	Opći spisi	1849.	367-730
26.	Opći spisi	1850.	1-263
27.	Opći spisi	1851.	2-342
28.	Opći spisi	1852.	1-169
28.	Opći spisi	1853.	1-198
29.	Opći spisi	1854.	1-136
29.	Opći spisi	1865.	8-49, 98-150
30.	Opći spisi	1847., 1848., 1850., 1867.,	1847. -557, 375 1848. - 663-670 1850. - 347-349, 375-389 1867. - 85
2.2. PREDMETNI SPISI			
31.	Upustva za osoblje lazareta u Dubrovnik (<i>Istruzione pel personale dei lazzaretti in Ragusa</i>)		1-29
32.	Segment pravilnika o sanitarnoj službi (<i>Regolamento generale pel servizio sanitario marittimo della Dalmazia</i>)	1830.	1-9
33.	Sanitarni čuvari (<i>Guardiani sanitari</i>)	1833.- 1853.	1- 4

			1849. - 343, 636 1850. - 731, 7, 138, 55 1851. - 291, 326, 277 1852. - 17, 18, 23, 144, 149 1853. - 26, 94, 99
	<i>Pozicija 1.</i> Izmjena čuvara (<i>Cambiamenti dei guardiani Casilari, Lovrinovich, Milichich, Kelles, Gnirich, Perich, Bardasch, Ghirghich, Vlahusich, Racich</i>)		1851. - 191, 196, 219, 220, 227, 289 1852. - 4 1851. - 202, 279, 265, 280, 298, 318, 330 1852. - 10 1859. - 30, 39, 55, 113 1864. - 54
	<i>Pozicija 2.</i> Otkazi službe čuvarima (<i>Atti concernenti la pertrattazione sul licenziamento dal servizio di questi lazzaretti dei guardiani Sebastiano Garghich, Giovanni Gnirich, Vincenzo Lovorvich, Nicolo Milicich</i>)		1817. - 340 1826. - 20 1831. - 1015 1832. - 346 1834. - 7, 121, 145, 280, 327, 367 1835. -149, 442 1841. - 420 1846. - 74
	<i>Pozicija 3.</i> Čuvari, raskuživači i probirači (<i>Atti riferibili ai guardiani, espurgatori, cernitori</i>)		1833. - 20, 131, 307, 342, 554, 724 1837. - 724, 337
	<i>Pozicija 4.</i> Broj čuvara i raskuživača koji će raditi s robom koja dolazi na raskuživanje u Lazarete (<i>Disposizioni che regolano il numero dei guardiani ed espurgatori da destinarsi sopra le merci che arrivano ai lazzaretti per essere espurgate</i>).		

34.	Raskuživanje (Espurghi)		
	<p>Raskuživanja robe u lazaretima do 1836. i to oprane vune, djevičanskog voska, zečje kože, štafjene ovnovne kože, podstavljani i jednostavni pokrivači. (<i>Con quali modalita' fin' all'anno 1836. venivano accolte nel lazaretto le merci e con quali metodi si espurgano la lana lavata, la cera vergine, le pelli leprine, le pelli montonine concie, le coltre imbottite, le coperte semplici.</i>)</p> <p>Način na koji se do 1837. raskuživala osjetljiva, neosjetljiva i zbog nezgode osjetljiva roba, i na koji način su se raskuživala pisma (<i>In qual modo e con quali ingredienti fin' all' anno 1837. venivano espurgati i generi suscetibili, insuscetibili, per accidente suscetibili e profumate le lettere.</i>)</p> <p>3. Dekret vlade sa kojim se priznaju raskuživanja koja su se vršila do 1837. i djelomično se po njima propisuju norme i pravila za slijedeće slučajeve (<i>Decreto magistratuale con cui vengono in parte approvati gli espurghi praticati dalla direzione fin' all'anno 1837. ed in parti regolati e prescritti ad uso di norme e regole pei casi d'avvenire</i>)</p> <p>4. Dekret poglavarstva o načinu raskuživanja vrlo sumnjive vune (<i>Decreto circolare sul modo di espurgare le lane di alto sospetto</i>)</p>	1831.– 1844.	1836. – 540 1837. - 203, 340,580
	<p><i>Pozicija 1.</i> Raskuživanje metalnog novca (<i>Espurgo delle monete metalliche</i>)</p>		1838. - 137
	<p><i>Pozicija 2.</i> Raskuživanje omota i jednostavnih pisama (<i>Espurghi di plicchi e lettere semplici</i>)</p>		1829. – 94 1831. - 48, 377, 811, 829, 856 1832. – 95 1835. – 120 1836. - 309, 463 1840. – 759, 1846. – 404, 640
	<p><i>Pozicija 3.</i> Raskuživanje knjiga (<i>Espurgo dei libri</i>)</p>		1836. – 590, 609 1837. – 972
	<p><i>Pozicija 4.</i> Raskuživanje slika (<i>Espurgo delle imagini</i>)</p>		1838. - 284
	<p><i>Pozicija 5.</i> Raskuživanje ovaca i drugih životinja (<i>Espurgo degli animali pecorini e degli altri animali</i>)</p>		1819. – 800 1832. – 327 1836. – 380

Pozicija 6. Raskuživanje životinjskih kosti (<i>Espurgo di ossa di animali</i>)	1838. – 392, 461,1020 1845. – 413, 441, 541, 542, 691
Pozicija 7. Raskuživanje rogova i papaka (<i>Espurhi dei corni e unghie</i>)	1837. – 1245 1842. – 46
Pozicija 9. Raskuživanje vune (<i>Espurgo di lana</i>)	1832. – 141, 142 1837. – 1105, 1318 1846. – 561
Pozicija 10. Raskuživanje duhana (<i>Espurgo di tabacco</i>)	1837. – 341
Pozicija 11. Raskuživanje datulja i voća (<i>Espurgo di datteri e frutta</i>)	1836. – 552 1843. – 741
Pozicija 12. Raskuživanje kapule (<i>Espurgo di cipolla</i>)	1821. – 97, 211 1822. - 220
Pozicija 13. Raskuživanje sapuna (<i>Espurgo di saponi</i>)	1836. – 576, 636
Pozicija 14. Raskuživanje kola (<i>Espurghi delle carozze</i>)	1840. – 157
Pozicija 15. Raskuživanje kalijum karbonata (<i>Espurgo di potassa</i>)	1837. – 1098
Pozicija 16. Raskuživanje salitre (<i>Espurgho del sal nitrone</i>)	1837. – 312
Pozicija 17. Raskuživanje katrana (<i>Espurgo del catrame</i>)	1836. – 539
Pozicija 18. Ribarske mreže (<i>Reti da pesca</i>)	1836. –1081
Pozicija 19. Raskuživanje jedara (<i>Espurgo delle vele</i>)	1840. – 739
Pozicija 20. Raskuživanje prostirača i šešira od slame (<i>Espurgo di stuoje e capelli di paglie</i>)	1840. – 457, 658, 695, 738, 766 1844. – 134
Pozicija 21. Kako se može dostaviti i primiti suho grožđe kada se nalazi zašiveno u vrećama ili svežnjevima (<i>Come puo' consegnarsi e riceverli l'uva passa quando questa trovasi cugita nei sacchi o nei fagotti.</i>)	1837. - 113, 403

	<p><i>Pozicija 22.</i> Dekret kojim se nalaže ovom uredu da se sva podobna roba mora raskuživati prostiranjem (<i>Decreto magistratuale con cui per ordine superiore viene ingiunto a quest'ufficio di espurgare tutte le merci suscettibili mediante sciorimento.</i>)</p>		1832. – 373
	<p><i>Pozicija 23.</i> Raskuživanje drva za izgradnju (<i>Espurgo di legname da costruzione</i>)</p>		1816. – 10
	<p><i>Pozicija 24.</i> Raskuživanje leda (<i>Espurgo di ghiaccio</i>)</p>		1816. – 11
	<p><i>Pozicija 25.</i> Raskuživanje bugačice, karte upijačice (<i>Espurgo della carta sugarina</i>)</p>		1817. –396
	<p>Zdravstvene pristojbe (<i>Atti riferibili alla tassa d'avarea e di stallaggio, all'amministrazione della cassa ed alla produzione dei rendiconti</i>)</p>	1831.- 1851.	1-6
	<p><i>Pozicija 1.</i> Dekret koji utvrđuje da se za sve iznad sedamdeset oka željeza, voća, kapule, rujevine, trstike, mora platiti pristojba za svaki tovar okužive robe i za stajnicu i o tome da se iznad jedne bačve za manje količine istoga, Dekret koji utvrđuje da se 10 voska ne može naplatiti pristojba veća od one koja je utvrđena goveđih koža mora računati za jednu balu. (<i>Decreti che stabiliscono doversi sopra ogni settanta oke di ferro, frutta, cipolle, sommaco e canne di judica percepire la tassa d'avarea o di stallaggio e che sopra una botte di cera non puo esigersi una tassa maggiore di quelle che e' stabilito per colli di minor peso e volume, Decreto che stabilisce doversi calcolare dieci pelli bovine per una balla</i>)</p>		1816. - 62, 7803 1818. - 739, 607, 3068
35.	<p><i>Pozicija 2.</i> Dekret sa kojim se ovlašćuje ovaj ured da u slučaju raskuživanja proizvoda sa nasukanih brodova ukine potrebu plaćanja troškova i pristojbi/ Dekret koji utvrđuje kolika se premija daje onome koji prijavi krijumčara, sanitarni prekršaj ili sakriveni proizvod od krijumčara. (<i>Decreto con cui viene autorizzato quest'ufficio di derogare nel caso di bisogno le spese necessarie per l'espurgo degli effetti recuperati dal naufragio dal fondo delle tasse/Decreto che stabilisce qual premio verra' dato a colui che denunzierà un contrabando, una contravvenzione sanitaria ed un effetto nascosto dal contumaciante.</i>)</p>		1816. - 2 1847. - 145

	<p><i>Pozicija 3.</i> Obavijest vlade u kojoj kaže da se austrijski državljani u unutrašnjoj trgovini izuzimaju od plaćanja pristojbe stajnice i pretakanja/Dekret sa kojim se naređuje da na postojećim sanitarnim kordonima ili koji se mogu uskoro aktivirati na granici prema inozemstvu (<i>Notificazione governiale con cui i suditi austriaci vengono estentanti rispetto al commercio interno dal pagamento della tassa di travaso e di stallaggio/Decreto con cui viene ordinato che ai cordoni sanitari sussistenti o che potessero essere in seguito attivati sui confini verso l'estero</i>)</p>		<p>1831. - 730, 746, 932, 982 1835. - 45</p>
	<p><i>Pozicija 4.</i> Spisi koji se odnose na prihvatanje austrijske i strane valute u plaćanju zdravstvenih pristojbi. (<i>Atti riferibili all'accettazione delle monete austriache ed estere in pagamenti per conto tasse sanitarie</i>)</p>		<p>1816. - 54, 188 1817. - 2798/1044, 1350/498 1818. - 689/3226, 18.242/8.274, 608 1819. - 86 1825. - 15,017/3985 1826. -104 1847. - 137 1848. - 13186-2577, 406, 416 1849. - 16137/3192, 1851. - 96</p>
	<p><i>Pozicija 5.</i> Spisi koji se odnose na uplate kovanica, novčanica, i blagajničkih doznaka (<i>Atti riferibili al versamento di denaro sonante, note di banco ed assegni di cassa</i>)</p>		<p>1819. - 37, 989 1831. - 442, 3075 1843. - 243 1851. - 130, 167</p>
	<p><i>Pozicija 6.</i> Svežanj koji opisuje spise koji se tiču prihvatanja kovanica, novčanica i doznaka (<i>Fascicolo che descrive gli atti concernenti l'ammisione del denaro sonante, banco note, assegni</i>)</p>		<p>1828. - 66,86 1836. - 1005 1844. - 419 1847. - 703 1851. - 172</p>

	<p><i>Pozicija 7.</i> Spisi koji se tiču upravljanja novcem (<i>Atti riferibili all'amministrazione del denaro</i>)</p>		<p>1819. – 189, 1831. – 827, 442, 837 1851. – 167, 138 1843. - 243</p>
	<p><i>Pozicija 8.</i> Spisi koji se tiču podnošenja računa, dnevnika blagajne, povratnica u kojima se naređuje da vlasnici robe moraju potpisati povratnice za robu za koju se plaća pristojba (<i>Atti riferibili ai rendiconti, il giornale di cassa, e reversale in cui viene ordinato di far sottoscrivere da proprietari delle merci tassate la reversale di pagamento delle tasse a cui tale merci furono soggette da quest'ufficio.</i>)</p>		<p>1828. – 66, 86 1836. – 1005 1844. – 419 1847. – 703 1851. – 172</p>
	<p>Sanitarni postupak sa životinjama, mesom, kožom.. (Atti riguardanti il trattamento sanitario e contumaciale degli animali, dele carni, pelle, sego, etc.. provenienti dalla contermine Turchia)</p>	<p>1820., 1833., 1836. – 1839., 1840., 1843., 1847., 1848., 1851.- 1854., 1858.- 1860., 1862.- 1864.</p>	<p>1 – 8</p>
36.	<p><i>Pozicija 1.</i> Upute i pravila sanitarne i karantenske službe u slučaju pojave bolesti među životinjama Caronchio Epizoozia Zopina i goveđe kuge. (<i>Delle normali ordinanze ed istruzioni riguardanti il servizio sanitario, contumaciale e di polizia in occasione dello sviluppo fra gli animali di caronchio epizoozia, zopina e peste bovina.</i>)</p>		<p>1836. - 804, 887 1837. - 283,511, 1838.- 222, 526 1839. - 317 1851. - 8,34, 83, 74, 46, 75, 178 1853. - 84, 149, 150 1854.- 53</p>

	<p><i>Pozicija 2.</i> Cijepljenje kao preventivno sredstvo protiv upale pluća, upute političkim vlastima, liječnicima, kirurzima i veterinarima o postupku u slučaju pojave životinjske bolesti (<i>Della inoculazione come mezzo preservativo contro la Polmonea prescrizioni sul modo di procedere nelle epizoozie per parte delle autorità politiche, dei medici, chirurghi e veterinari, nonché dei preposti locali, e sulle misure di polizia veterinaria da prendersi in occasione dello sviluppo delle medesime.</i>)</p>		<p>1853. - 163 1859. – 32592 1863. –13</p>
	<p><i>Pozicija 3.</i> Odredbe o karanteni i raskuživanju kože, mesa, kosti, pastira i drugo..(<i>Disposizioni concernenti la contumacia a gli espurghi dei pellami, carname, ossa, pastieri ed altri</i>)</p>		<p>1820. - 29 1835. - 189, 201 1837. - 1045 1842. - 535, 541, 670 1843. - 343, 363, 380, 381, 446, 560, 679 1846. - 618, 1847. - 213, 394 1848. - 99 1851. - 168, 268</p>
	<p><i>Pozicija 4.</i> Odredbe o klanju životinja i raskuživanju njihove kože i otpadaka u mastionici na Ombli (<i>Disposizioni concernenti la macellazione degli animali ed espurgo delle loro pelli e cascami a tintoria d'Ombli</i>)</p>		<p>1863. - 152</p>
	<p><i>Pozicija 5.</i> Karantena i dezinfekcija životinja i njihovih proizvoda na koje se sumnja da su zaraženi epizoozom ili drugim bolestima, od 1851.-1853. (<i>Atti riferibili alla contumacia ed alla disinfezione di animali e loro prodotti sospetti ad infetti da epizoozia ed altri morbi, dall'anno 1851. inclusive al 1853.</i>)</p>		<p>1851. - 47, 107 1852.- 14, 57, 73, 121, 152, 164 1853. - 7, 27</p>
	<p><i>Pozicija 6.</i> Odredbe koje govore o karanteni životinja pristiglih iz krajeva zaraženih epizoozom, svrabom ili drugim bolestima, iz godine 1862. do 1864. (<i>Posizione delle disposizioni concernenti la contumacia degli animali provenienti dai luoghi infetti dell'epizoozia, scabbia ed altri morbi dell'anno 1862. inclusive al 1864.</i>)</p>		<p>1862. - 80, 89, 106, 107 1863.- 83, 98, 110, 120 1864. - 29</p>

	<p><i>Pozicija 7.</i> Odredbe o dezinfekciji kože i drugih proizvoda životinja ubijenih u Dubrovniku. (<i>Posizione delle disposizioni concernenti la disinfezione delle pelli ed altri prodotti degli animali macellati a Ragusa</i>)</p>		<p>1862. - 91 1863. - 122, 127, 130 1864. - 70</p>
	<p><i>Pozicija 8.</i> Odredbe karantene i raskuživanja kože, vune, loja, rogova i drugih životinjskih proizvoda koji dolaze iz zaraženih krajeva, kao i upute o periodima karantene i metodi raskuživanja koja se treba primijeniti. (<i>Posizione contenente la disposizione riguardanti l'ammissione alla contumacia ed espurgo in questo Lazzaretto delle pelli, lane, sego, corna ed altri prodotti degli animali provenienti da luoghi infetti di epizoozia, nonche' le istruzioni sui periodi contumaciali ed espurghi da applicarsi ai sudetti articoli</i>)</p>		<p>1860. - 17 1863. - 13, 72, 81 1864. -35, 66, 71, 134</p>